

ЧЕРНИТЪ БРАТЯ

БИБЛИОТЕКА „ДЕТСКА РАДОСТЪ“ № 7

БИБЛИОТЕКА „ДЕТСКА РАДОСТЪ“ № 7.

ДЖОНЪ РЪСКИНЪ

ЧЕРНИТЪ БРАТЯ

ПРИКАЗКА

„ХЕМУСЪ“

А. Д. ЗА КНИГОПЕЧАТАНЕ И ИЗДАТЕЛСТВО — СОФИЯ

ПЕЧАТАРСКА КООПЕРАЦИЯ „ЕДИСОНЪ“ — СОФИЯ

ЧЕРНИТЪ БРАТЯ

I.

Между скалисти планини се простирала плодородна долина. Отъ снѣжнитѣ планински върхове се спущали много потоци. Единъ отъ тѣзи потоци падалъ отъ висока скала и блестѣлъ на слънцето като златенъ дъждъ. Затова околнитѣ жители нарекли този водопадъ „Златната рѣка“. Надъ снѣжнитѣ върхове и надъ долината постоянно висѣли облаци. Презъ горещинитѣ и сушитѣ, когато всичко наоколо изгарѣло, въ това малко кѣтче винаги повалявало дъждъ. Затова плодородието тамъ било тѣй голѣмо, тревитѣ тѣй високи, ябълкитѣ тѣй румени, гроздето тѣй сочно и медътъ тѣй сладъкъ, — че всички, които виждали тази долина, се очароввали отъ нея и я наричали „Долина на сѣкровищата“.

Цѣлата тази малка долина принадлежала на трима братя: Шварцъ, Хансъ и Глюкъ. Шварцъ и Хансъ — голѣмитѣ братя — били много грозни момци, съ нависнали вежди и малки, свити очички. Тѣ обработвали „Долината на сѣкровищата“. Всичко, което не принасяло полза, тѣ го изтрѣбвали. Стреляли чернитѣ дроздове, защото кълвѣли плодетѣ. Убивали таралежитѣ, защото се боели да не смучатъ кравитѣ. Изтрѣбвали щурцитѣ, задето изядали трохитѣ въ готварницата. При тѣхъ работницитѣ се трудѣли до пълно изнемощяване, но не

получавали никаква заплата. Когато не могли вече да работятъ, стопанитѣ се скарвали съ тѣхъ и ги изгонвали. Двамата братя много забогатѣли. Житото продавали само тогава, когато то било скъпо, и го давали на двойна цена. Купища злато имало въ къщата имъ. Но тѣ никога не давали нито стотинка на нѣкой сиромяхъ. Били толкова зли и саможиви, че всички познати ги наричали „Чернитѣ братя“.

Най-малкиятъ братъ, Глюкъ, билъ съвсемъ другъ. Той билъ хубаво дванадесетъ годишно момче. Отнасялъ се приятелски съ всѣко живо същество. Разбира се, не се погаждалъ добре съ братята си. Глюкъ трѣбвало да върти желѣзния шишъ, ако имало да се пече нѣщо. Но това не се случвало често, защото братята се скъпѣли за себе си, както и за другитѣ. Освенъ това, Глюкъ чистѣлъ обущата, миелъ пода и сждоветѣ. За награда получавалъ остатъцитѣ отъ яденето, а за поука — безбройни удари.

Така вървѣли работитѣ у тѣхъ доста дълго време. Случило се дъждовито лѣто. На околнитѣ жители се посипали нещастия следъ нещастия. Събраното на купъ сѣно било отнесено отъ наводнение. Лозята били опустошени отъ градъ. Всичкитѣ житни растения изгнили отъ коренъ. Само „Долината на съкровищата“ процъвтjавала, както преди. Навсѣкжде валѣло дъждъ, а нея я грѣло слънце.

Всички отивали при „Чернитѣ братя“ да купятъ жито и се връщали съ проклетия. „Чернитѣ братя“ искали безбожна цена. Купувачитѣ били принудени да плащатъ колкото имъ искатъ. Беднитѣ често пжти уми-

рали отъ гладъ предъ портата на „Чернитѣ братя“, безъ да възбудятъ ни най-малка жалость въ сърдцата имъ.

Настъпиха зимни студове. По-голъмитѣ братя излѣзли веднажъ отъ кѣщи. Тѣ заръчали на малкия Глюкъ да пече на шишъ овче месо. Заповѣдали му да не пуца никого въ кѣщи и никому нищо да не дава.

Глюкъ седналъ по-близу до огъня, защото валѣлъ силенъ дъждъ. Стенитѣ на готварницата били съвсемъ увлажнѣли. Той прилежно въртѣлъ желѣзния шишъ. Месото станало меко и се зачервило.

— Колко е жално, — мислѣлъ си Глюкъ, — че братята ми не канятъ никого на обѣдъ! Тѣ биха се зарадвали, ако изядѣха кѣсче вкусно месо съ нѣкой беднякъ, който нѣма и сухъ хлѣбъ.

Тѣкмо що помислилъ това, и нѣкой почукалъ два пѣти на вратата.

— Трѣбва да е вѣтърътъ. — казалъ си Глюкъ. — Никой другъ не смѣе да почука на нашата врата.

Чукането се повторило по-силно. Глюкъ дошелъ до прозореца, отворилъ го и си подалъ главата, за да види кой хлопа.

Оказало се, че тропа едно малко човѣче, каквото Глюкъ никога не срѣщалъ презъ живота си. Това човѣче имало много широкъ носъ, валчести ясно-червени бузи и весели очи. Мустацитѣ му въ две колелца се завъртвали надъ широкитѣ му уста. Дълги коси се развѣвали по раменетѣ му. Човѣчето било малко по-високо отъ единъ аршинъ. На главата му имало островърха гугла, голѣма почти колкото него и украсена съ дълго перо. Черното му наметало било почти четири пѣти по-дълго отъ него.

Глюкъ замрълъ на мѣстото си и не можалъ да каже нито дума. Старчето потропало още веднажъ силно на вратата. Като се обвило въ дългото наметало, то забелязало Глюка на прозореца и викнало :

— Ей, ти! Пусни ме вжтре! Измокренъ съмъ.

И наистина, старчето било страшно измокрено. Перото му се отпуснало надолу и като опашка се клатѣло между кракрта му. Отъ мустацитѣ водата се стичала въ джобоветѣ му и отъ тамъ се изливала на потоци.

— Извинете, господине, — казалъ Глюкъ, — много ми е жално, но не мога . . .

— Какво не можешъ? — попитало старчето.

— Да ви пусна вжтре. Вѣрвайте, не мога! Братята ми ще ме биятъ до смъртъ, ако се осмѣля да направя това.

— Азъ трѣбва да се посгрѣя и да се подслоня. При тебе гори славенъ огънь и никой не го използвава. Пусни ме, азъ искамъ само да се сгрѣя.

Глюкъ като постоялъ дълго време на отворения прозорецъ, почувствувалъ, че наистина навънъ е страшно студено. Когато пѣкъ се обърналъ и видѣлъ яркия огънь, станало му жално, че дървата ще изгорятъ напраздно.

— Той изглежда страшно изморенъ, — помислилъ си Глюкъ. — Ще го пусна само за четвъртъ часъ.

И веднага отишелъ при вратата и я отворилъ. Когато малкиятъ старецъ влѣзълъ, изъ кжщата, духналъ такъвъ силенъ вѣтъръ, че старото огнище потреперало.

— Ти си добро момче! — казалъ старецътъ. — Не бой се отъ братята. Азъ ще поговоря съ тѣхъ.

— Моля ви се, господине, не правете това! Тъ не трѣбва да ви заварятъ тука. Ще ме пребиятъ.

— Я гледай! — казалъ старецътъ. — Ами дълго време ли мога да остана тука?

— Докато се изпече месото. А то е почнало вече да се зачервява.

Като чулъ това, старецътъ отишелъ въ готварницата и седналъ до огнището.

— Тука вие скоро ще се изсушите, — казалъ Глюкъ, и се заловилъ отново да върти овчето месо.

Но старецътъ не изсъхвалъ. Водата течала непрестанно отъ него, падала въ огъня и го изгасявала. Дървата съскали и гаснѣли.

— Извинете, господине, — казалъ Глюкъ следъ четвъртъ часъ, като видѣлъ, че водата тече като ручей по пода, — вие . . . гасите огъня.

— Така месото още дълго време ще се пече, — отговорилъ посетителятъ.

Като чулъ отговора, Глюкъ пакъ завъртѣлъ овчето месо. Петъ минути не говорили нищо.

— Навѣрно, това овче месо е много вкусно, — заговорилъ старецътъ. — Не можешъ ли ми да едно кжсченце?

— Никакъ не мога, господине, — отговорилъ Глюкъ.

— Азъ съмъ много гладенъ, — продължилъ старецътъ. — Не съмъ ялъ нивчера, ни днесъ. Твоитѣ братя нѣма да забележатъ, ако ми отрѣжешъ малко.

Той говорѣлъ толкова печално, че Глюкъ го съжалилъ.

— Тѣ обещаха да ми дадатъ днесъ едно кжсче. Него мога да дамъ.

— Ти си добро момче, — казалъ пакъ старецътъ. Глюкъ наточилъ ножа.

— Не е голѣма работа, ако ме понабиятъ за това, — помислилъ си той.

Но едвамъ отрѣзалъ едно широко кжсче, чуло се оглушително чукане на вратата. Старецътъ скочилъ отъ мѣстото си като опаренъ. Глюкъ се помжчилъ да намѣсти колкото може по-добре отрѣзаното кжсче къмъ месото и се завтекълъ да отвори вратата.

— Защо ни държишъ толкова дълго време на дъжда? — казалъ Шварцъ, като влѣзалъ въ стаята и хвърлилъ чадѣра си въ лицето на Глюка.

— Ахъ, наистина, какъвъ негодникъ си ти! — добавилъ Хансъ и ударилъ на Глюка силна плесница.

— Кой е този човѣкъ? — попиталъ Шварцъ, като видѣлъ стареца край огъня.

— Какъ е влѣзълъ той тука? — изревалъ Хансъ.

— Мили ми братя, — промълвилъ Глюкъ съ молящъ гласъ, — само да бѣхте го видѣли, какъ бѣше измокренъ!

Шварцъ грабналъ точилката и замахналъ да удари Глюка, но старецътъ много бързо поставилъ островърхата си шапка. Точилката ударила шапката. Отъ нея потекла вода и се разлѣла по цѣлата стая. Но най-чудното било това, че точилката, щомъ се допрѣла до шапката, изтръгнала се отъ ржката на Шварца. Тя се завъртѣла като сламка при силенъ вѣтъръ и отлетяла въ най-далечния жгълъ на стаята.

— Кой сте вие? — попиталъ Шварцъ, като се обърналъ къмъ непознатия.

— Съ какво се занимавате? — промълвилъ Хансъ.

— Азъ съмъ беденъ старецъ, — казалъ скромно гостътъ. — Видѣхъ презъ прозореца огънь и помолихъ да ме пуснатъ вжтре за четвъртъ часъ.

— Сега азъ ви моля да се махнете! — казалъ Шварцъ. — Нашата готварница не е сушилия.

— Но не трѣбва, господине, въ такъвъ студъ да пждите единъ старецъ. Погледнете побелѣлитѣ ми коси!

— Вие имате достатъчно дълги коси, за да не измръзне главата ви. Хайде вървете!

— Но азъ съмъ гладенъ, много съмъ гладенъ, господине! Не можете ли ми даде кжсче хлѣбецъ?

— Хлѣбъ ли? Какъ не! — извикалъ Шварцъ. — Вие мислите, че нѣма де да дѣваме хлѣба, та трѣбва да го раздаваме на просяци съ червени носове, като васъ?

— Защо не продадете вашето перо? — подигралъ се Хансъ. — Хайде вървете си!

— Дайте ми кжсче хлѣбъ! — настоявалъ старецътъ.

— Вънъ! — извикалъ Шварцъ.

— Моля ви, господа! . . .

— Скоро навънъ! — изревалъ Хансъ, като хваналъ стареца за врата.

Но щомъ направилъ това, Хансъ изведнажъ се завъртѣлъ както точилката и отхвъркналъ въ сжщия далеченъ жгълъ. Тогава и Шварцъ се хвърлилъ върху стареца, за да го изпжди. Но и той сжщо така се намѣрилъ до Ханса и точилката. Като падналъ въ жгъла, той ударилъ силно главата си въ стената.

Старецътъ пкъ се завъртѣлъ на другата страна. Той се спрѣлъ чакъ следъ като дългото му наметало го

обвило съвсемъ плътно. После турилъ шапката си, нахлупилъ я настрана, завилъ още веднажъ мустацитѣ си и продумалъ спокойно:

— До виждане, господа! Посрѣднощъ азъ пакъ ще се върна!

— Ако те заваря още веднажъ тука, азъ ще те...
— промърмолилъ Шварцъ, като излизалъ отъ жгъла.

Но не успѣлъ да каже тѣзи думи, и вратата се затворила съ страшень шумъ следъ стареца. Братята видѣли отъ прозореца, какъ въ сжщата минута се понесли надъ долината страшни облаци и завалѣлъ силенъ дъждъ.

— Дай месото, Глюкъ! Ако посмѣешъ да пуснешъ още веднажъ нѣкого тука, знай, че живъ нѣма да останешъ. — Но защо месото е нарѣзано?

— Нали помните, братя, че обещахте да ми дадете едно кжсче, — казалъ Глюкъ.

— А ти си се зарадвалъ и си отрѣзалъ найсочното парче. Не ще ти обещаемъ скоро нѣщо подобно! Сега излѣзъ вънъ и постой въ избата, докато те повикаме!

Глюкъ излѣзълъ печално отъ стаята. Братята се наяли до ситостъ и скрили останалото месо въ долапа. После отишли да спятъ.

Точно посрѣднощъ ги разбудилъ ужасень трѣсъкъ. Вратата се отворила съ страшна сила и цѣлата кжща се раздрусала.

— Какво е това? — извикалъ Шварцъ, като скокналъ на кревата.

— Азъ съмъ! — казало старчето.

Братята седѣли на креватитѣ и се вглеждали въ тъмнината. Стаята била пълна съ вода. Неясна лунна свѣтлина минавала презъ дупкитѣ на капацитѣ. Братята видѣли срѣдъ стаята грамадното разпѣнено кълбо. То се въртѣло като въртелешка. Върху това кълбо, като на възглавница, седѣлъ старецътъ съсъ своята дълга шапка.

— Съжалявамъ, че трѣбва да ви безпокоя, — намѣшливо казалъ старецътъ. — Страхувамъ се да не би да сж овлажнѣли креватитѣ ви? По-добре ще бжде да отидете въ стаята на вашия братъ.

Безъ да чакатъ да се повтори този съветъ, братята, измокрени и изплашени, се завтекли въ стаята на Глюка.

— Моята картичка ще намѣрите върху масата въ готварницата. Но не забравяйте, че това е последното ми посещение.

— Дай Боже! — извикалъ Шварцъ, като потрепералъ.

И разпѣненото кълбо изчезнало.

Съмнало се. Братята погледнали презъ малкото прозорче на Глюковата стая. „Долината на съкровищата“ била цѣла опустошена. Наводнението отвлѣкло всички храни и добитѣкъ. Не останало ни едно дърво.

Съ страхъ и трепетъ влѣзли братята въ готварницата. Тѣ съ ужасъ видѣли, че водата очистила цѣлия доленъ етажъ. Запаситѣ отъ жито, паритѣ и всичкитѣ движими имоти били отнесени отъ водата. Останала само масата и върху нея малка бѣла визитна картичка, на която биле написано: „Югозападниятъ вѣтъръ“.

II.

Югозападниятъ вѣтъръ устоялъ на думата си. Той не се явилъ вече въ „Долината на сѣкровищата“. Но придумалъ и другитѣ вѣтрове, негови роднини, да действуватъ противъ братята. Цѣла година въ долината не валѣлъ дъждъ. Когато въ околнитѣ равнини всичко се зеленѣло и цвѣтѣло, именията на братята били голи като пустиня. Богатата земя, се била обърнала въ купища синкавъ пѣсѣкъ. Тогава братята нѣмали вече сила да се борятъ съ враждебната тѣмъ природа. Тѣ напуснали своитѣ владѣния и се отправили къмъ сѣседнитѣ равнини и градове, за да търсятъ прехрана. Всичкитѣ имъ пари вече се привършили. Запазили само нѣколко красиви златни нѣща.

— Защо да не станемъ златари? — казалъ Шварцъ, когато братята влѣзли въ единъ голѣмъ градъ. — Можемъ да свършимъ изгодна работа. Трѣбва само да примѣсваме повече медъ къмъ златото.

Тази мисль се харесала на Ханса. Взели подъ намъ една пещъ за топене метали и станали златари. Но никой въ града не билъ доволенъ отъ тѣхнитѣ полумедни издѣлия. Освенъ това, двамата брата следъ всѣка продажба, оставяли малкия Глюкъ да работи при пещъта, а тѣ отивали въ най-близката кръчма и тамъ изпивали всичкитѣ получени пари.

Така тѣ пропили всичкото злато и не запазили пари за да купятъ ново. Останала имъ само голѣмата чаша, подарена на Глюка отъ чича му. Момчето много обичало тази чаша. Тя била много итересна. Дръжката ѝ била изплетена отъ най-тънки златни влакна. Тѣзи

влакна се спущали надолу и образували брада и мустаци на едно много свирепо малко лице отъ червено злато, съ очи властно гледащи всичко наоколо.

Сърдцето на малкия Глюкъ се свилю мжчително, когато братята решили да разтопятъ и неговата чаша. Но братята му се надсмѣли, хвърлили любимата му вещь въ сжда за топене на метали и отишли въ кръчмата. Тѣ заповѣдали, както всѣкога, Глюкъ да стои златната чаша.

Когато излѣзли, Глюкъ хвърлилъ прошаленъ погледъ на чашата въ сжда за топене на метали. Тънкитѣ влакна вече ги нѣмало по нея. Останалъ само червениятъ носъ и свѣтящитѣ очи, които гледали още по-свирепо отъ преди.

— Не е чудно, — помислилъ Глюкъ, — че това лице отъ чашата гледа тѣй сърдито, следъ като го обезобразиха.

И той отишелъ опечаленъ до прозореца, за да подиша чистъ въздухъ, по-далечъ отъ горещата пещъ.

Отъ прозореца се виждали планинитѣ, които заграждали „Долината на съкровищата“. Най-добре се различавала скалата, отъ която течала надолу Златната рѣка.

— Ахъ! — казалъ Глюкъ, като се вгледалъ въ тази картина. — чудесно би било, ако рѣката наистина бѣше златна!

— Не, Глюкъ, това не би било никакъ хубаво, — казалъ надъ самото му ухо нѣкакъвъ металически гласъ.

— Господи, какво е това! — извикалъ Глюкъ, като подскокналъ отъ мѣстото си.

Въ стаята нѣмало никой. Той разгледалъ всичкитѣ жгли, надникналъ подъ масата и се огледалъ нѣколко пжти назадъ. Като се убѣдилъ, че нѣма никой, седналъ пакъ до прозореца. Сега той вече не казалъ, а само помислилъ, че настина хубаво би било, ако рѣката е златна.

— Нѣма да е хубаво, момче, — казалъ гласътъ по-високо.

— Но, Господи, че какво е това! — отново изви-калъ Глюкъ.

Като прегледалъ пакъ всички жгли и долапи, той застаналъ срѣдъ стаята и почналъ бързо да се върти, съ надежда да види нѣкого задъ себе си. Тогава сжщиятъ този гласъ весело запѣлъ надъ самото му ухо: „Лала-лара-ла“. Това било пѣсень безъ думи, нѣщо прилично на кипението на котелъ. Глюкъ погледналъ презъ прозореца. Не, звукътъ идѣлъ отъ кжщата. Той пакъ чулъ ясно въ стаята това „лала-лара-ла“, и най-силно въ пещъта. Отишелъ до нея и, наистина, звукътъ идѣлъ отъ гърнето. Глюкъ го отхлупилъ и ужасѣнъ избѣгаль назадъ. Като постоялъ нѣколко минути съ разтворени уста и съ вдигнати ржце въ най-далечния жгълъ на стаята, Глюкъ забелязалъ най-после, че пѣнието се прекратило, и сжщиятъ гласъ ясно и отчетливо произнесълъ:

— Ей, ти!

Глюкъ не отговорилъ.

— Ей, момче! — чулъ се отново гласъ отъ гърнето.

Глюкъ се престрашилъ, дошелъ до гърнето, извадилъ го отъ пещъта и погледналъ въ него. Златото било вече разтопено и поврѣхността му била течна и гладка.

като повърхността на ръката. Но Глюкъ, вмѣсто да види своето отражение, забелязалъ само червения носъ и пронизителния погледъ на стария си приятель върху чашата. Ала сега носътъ билъ много по-червенъ и погледътъ по-остъръ отъ преди.

— Хайде, Глюкъ, — чуло се отново, — излѣй ме, момче! Азъ съмъ вече съвсемъ готовъ.

Но Глюкъ билъ поразенъ.

— Хайде, изливай де, чувашъ ли! — казалъ гласътъ малко грубо.

Глюкъ нѣмалъ още сили да се мръдне.

— Ще ме излѣешъ ли? — чулъ се мжчителенъ викъ.
— Мене ми е непоносимо горещо.

Глюкъ едвамъ наддѣлялъ страха си. Той се приближилъ до гърнето и го навелъ, за да излѣе златото. Но вмѣсто течни струи, появили се отначало желеникави крачка, после дрехата, следъ нея две турени отзадъ ржце, и най-после, добре познатата глава на неговия приятель, който билъ върху чашата. Всички тѣзи части, като се изливали, се съединявали заедно. Най-после на пода се изправило златно джудже и погледнало къмъ Глюка.

— Ето ме готовъ! — казало джуджето.

Отначало то протегнало крака, после ржце, и почнало въ течение на петъ минути да клати безпирно главата си, за да се увѣри, че всичко е поставено както трѣбва. А Глюкъ стоялъ предъ него учуденъ и безмълвенъ. Джуджето било облѣчено въ кжси дрехи отъ много тънка златна тъканъ. Тънкитѣ вълнисти влакна на брадата се спущали по тази дреха почти до колѣ-

нетъ. Ала лицето му било малко грубо. То било медно-червено и изглеждало настойчиво и самоувѣрено.

Когато джуджето се оправило и се огледало, то устремило погледъ къмъ Глюка. Постояло така петъ минути и казало:

— Не, Глюкъ, момчето ми, това не е хубаво!

Разбира се, тѣзи думи се отнасяли само къмъ мислитѣ на Глюка за Златната рѣка.

— Не е хубаво ли? — попиталъ Глюкъ меко и почитателно.

— Не е хубаво, не е хубаво! — подтвърдило джуджето. То нахлупило шапката си до веждитѣ и се разходило два пѣти по стаята. Въ това време Глюкъ събралъ малко мислитѣ си. Като не виждалъ никаква причина да се бои отъ джуджето, той се решилъ и го запиталъ:

— Кажете, моля ви се, господине, вие ли бѣхте моята чаша?

Като чулъ това, малкиятъ човѣкъ се обърналъ изведнажъ, изправилъ се гордо и казалъ:

— Азъ съмъ царьтъ на Златната рѣка.

Той отново се върналъ и се разходилъ два пѣти по стаята. После пакъ отишелъ при Глюка и се спрѣлъ, сякашъ очаквалъ отъ него нѣкаква бележка.

Най-после Глюкъ казалъ:

— Надѣвамъ се, че се чувствувате добре, Ваше Величество?

— Слушай, — казалъ малкиятъ човѣкъ, като оставилъ безъ отговоръ вежливото приветствие. — Азъ съмъ царь на рѣката, която вие, смъртнитѣ, наричате Златна.

Въ чашата попаднахъ поради злобата на единъ могъщъ царь. Отъ тая магия ти току що ме освободи. Азъ знамъ всичко за тебе и за твоитѣ зли братя. Затова искамъ да ти помогна. И така, слушай! Ако нѣкой стигне до върха на планината, отъ която извира Златната рѣка, и влѣе въ потока при самия изворъ три капки най-чиста вода, рѣката ще стане за него златна, но само за него. А този, който не успѣе първия пжтъ, по-добре да не се опитва вече. Ако пжкъ нѣкой влѣе въ рѣката нечиста вода, тя ще го погълне и той ще се превърне на черъ камъкъ.

Като казалъ това, царьтъ на Златната рѣка се обърналъ и смѣло влѣзълъ тжкмо въ срѣдата на нагорещената пещь. Тамъ той отначало почернѣлъ, после станалъ бѣлъ, прозраченъ и като блесналъ съ розова свѣтлина, изчезналъ.

— Ой, ой! — извикалъ бедниятъ Глюкъ, като се затекълъ да погледне въ пещьта. — Боже мой, Боже мой! Моята чаша! Де е моята чаша?

III.

Едвамъ успѣлъ царьтъ на Златната рѣка да изчезне, и Шварцъ и Хансъ се върнали пияни въ кжщи. Щомъ узнали, че е изчезнало последното кжсче злато, тѣ веднага се нахвърлили върху Глюка и го били почти четвъртъ часъ. После седнали и поискали да узнаятъ, какво може да каже Глюкъ за свое оправдание. Глюкъ имъ разказалъ, каква била работата. Тѣ, разбира се, не повѣрвали нито на една негова дума и отново почнали да го биятъ. Били го до изнемощяване и после легнали да спятъ.

На другата сутрина Глюкъ повтарѣлъ все сжщото нѣщо. Братята повѣрвали малко на разказа му. Тѣ дълго се препирали, кой отъ тѣхъ прѣвъ да опита щастиеѣо си. Най-после извадили сабитѣ си и почнали отчаенъ бой.

Шумътъ отъ сбиването уплашилъ съседитѣ. Тѣ видѣли, че било невъзможно да се умирятъ, та повикали стража.

Хансъ успѣлъ да избѣга и да се скрие. Шварца го завели въ сжда, дето го глобили за нарушение обществената тишина. Той пропилъ миналата вечеръ всичкитѣ си пари. Затова докато плати глобата си, пратили го въ затвора.

Като чулъ това, Хансъ много се зарадвалъ. Той решилъ веднага да трѣгне за Златната рѣка. Но отде да вземе чиста вода? Най-после Хансъ узналъ, че на три километра далечъ отъ града имало „Сребърненъ изворъ“. Въ тоя изворъ, както казвали, била най-чистата вода въ свѣта. Но притежательтъ на тоя изворъ, стариятъ Улманъ, давалъ само на болнитѣ. Никой не можелъ да вземе отъ извора вода безъ позволенieto на притежателя. Хансъ помолилъ стареца Улманъ да му даде вода, но той му казалъ, че не дава ни капка на такъвъ здравъ нехранимайко. Тогава Хансъ отишелъ тихо презъ нощта до извора и открадналъ пълна чаша вода. На другия день станалъ преди изгрѣвъ-слѣнце, прелѣлъ водата въ едно чисто шише, турилъ въ една кошница две шишета вино и единъ кжсъ месо, нарамилъ я съ тоягата си и трѣгналъ къмъ планината.

Пжтъгъ минавалъ край затвора. Хансъ, като погледналъ къмъ прозореца, видѣлъ Шварца, че гледа безутешно презъ решетката.

— Добро утро, братко! — казалъ Хансъ. — Нѣма ли да поржчашъ нѣщо за царя на Златната рѣка?

Шварцъ заскърцалъ съ жби и съ все сила бутналъ решетката на прозореца. Но Хансъ само се засмѣлъ. Той посъветвалъ брата си да чака спокойно завръщането му.

Утрото било свѣтло и хубаво. Въ синкавото небе се издигали високитѣ върхове, вѣчно покрити съ снѣгъ.

Златната рѣка, която извираше отъ низкитѣ безснѣжни скали, била почти цѣла още въ сѣнка. Само най-горната ѣ пѣнлива частъ едва се различавала.

Хансъ мислѣлъ само за тази рѣка. Безъ да премѣтне разстоянието, което му предстоело да мине, той необмислено почналъ да крачи много бързо. Затова се уморилъ, преди да стигне още първия редъ отъ зелени и низки хълмове. Пъкъ и при изкачването той билъ неприятно учуденъ, като видѣлъ, че отъ извора на Златната рѣка го отдѣлялъ голѣмъ ледникъ. За тоя ледникъ той съвсемъ нищо не знаелъ, макаръ че преди билъ отлично запознатъ съ планината. Той стѣпилъ на ледника като опитенъ планинецъ. Ледътъ билъ страшно хлѣзгавъ, а отъ всичкитѣ му пукнатини се чували дивитѣ звукове на бързо течащата вода.

Колкото по-напредъ отивалъ Хансъ, толкова пѣтътъ ставалъ все по-труденъ и по-мжчителенъ. Ледътъ се пукалъ, и подъ краката на Хансъ се образували нови пропасти. Хансъ съ безуменъ страхъ скочилъ презъ последната пропастъ и падналъ изнемощѣлъ на твърдия планински камъкъ.

Кошницата съ питието и храната станала за него опасна прѣчка при преминаването презъ ледника. Хансъ

билъ принуденъ да я хвърли. Сега можелъ да се освежи само като чупѣлъ и гълталъ ледни кжсчета. Той си починалъ единъ часъ и възстановилъ силитѣ си. Подбуджанъ отъ жажда за печалба, Хансъ се решилъ да продължи уморителния пътъ.

Сега трѣбвало да върви по върховетѣ на голи червени скали, лишени отъ всѣкаква растителность. Било вече пладне и слънчевитѣ лъчи падали отвесно на голитѣ скали. Нагорещениятъ въздухъ билъ неподвиженъ. Скоро къмъ тежката умора на Ханса се прибавила и непоносима жажда. Той току поглеждалъ шишето съ вода, закачено на пояса му.

— Но мене ми сж нуждни само три капки, — решилъ той, — затова мога да освежа засъхналитѣ си устни.

Той отворилъ шишето и почналъ да го поднася къмъ устата си. Но изведнажъ забелязалъ, че нѣщо лежи до него. Сторило му се, че то дори се мърдало. Навелъ се и видѣлъ, че се търкаляло умиращо отъ жажда кученце съ изплезенъ езикъ и суха уста. Множество черни мравки пълзѣли по устнитѣ и устата му. Кученцето погледнало шишето, което Хансъ държалъ въ ржката си. Но той го поднесълъ къмъ своитѣ уста. Като сръбналъ малко, той блъсналъ съ кракъ кученцето и тръгналъ нататкъ. Сторило му се, че нѣкаква чудна сѣнка преминала изведнажъ по синкавото небе.

Всѣка минута качването по скалата ставало все по-трудно и по-трудно. Водопадитѣ били още далече, а жаждата му се увеличавала всѣка минута. Минало още единъ часъ и той пакъ почналъ да поглежда шишето на пояса си. Той се спрѣлъ, за да отвори шишето, и

тукъ пакъ нѣщо замърдало около него. То било едно дете, прострѣно на скалата. Очитѣ му били затворени, устнитѣ сухи и възпалени. Само гърдитѣ му се повдигали тежко, измжчени отъ жажда. Хансъ го погледналъ безъ да утоли жаждата му. Той се напилъ самъ съ вода и тръгналъ нататкъ. Тогава тъмносивъ облакъ затулилъ слънцето. Огромни сѣнки, прилични на извиващи се змии, дълго се мѣркали по склоноветѣ на планината. Хансъ потрепералъ. Слънцето вече залѣзло, но и това не донесло разхлада. Задушливиятъ въздухъ съ оловна тежестъ притискалъ гърдитѣ му. Но затова пъкъ Златната рѣка била близу. Той видѣлъ вече водопада. Спрѣлъ се, за да си поеме дѣхъ, и следъ това тръгналъ бързо напредъ.

Въ тази минута чулъ нѣкакъвъ слабъ викъ. Огледалъ се и видѣлъ побелѣлъ старецъ, прострѣнъ на скалата. Мъртво-бледенъ, той протегналъ отчаяно ржка къмъ Ханса и съ слабъ гласъ помолилъ:

— Вода, вода! Умирамъ!

— Нѣмамъ вода, — отговорилъ Хансъ. — Ти си отживѣлъ вече своето време.

Хансъ прескочилъ прострѣното тѣло на стареца и бързо тръгналъ напредъ.

Шумътъ отъ Златната рѣка заехтѣлъ въ ушитѣ на Ханса. Главата му се замаивала все по-силно. Като треперѣлъ съ цѣлото си тѣло, той изтръгналъ шишето отъ пояса си и го хвърлилъ срѣдъ потока. Веднага леденъ хладъ преминалъ по тѣлото му. Той се залюлялъ, извикалъ и падналъ. Водата го погълнала и той станалъ черенъ камъкъ.

IV.

Бедниятъ Глюкъ очаквалъ тревожно завръщането на Ханса.

Вжъщи нѣмало нито хлѣбъ, нито пари. Глюкъ отишелъ и почналъ да работи при единъ златарь. Той работилъ ежедневно тѣй изкусно и тѣй усърдно, че скоро спечелилъ достатъчно пари, за да освободи брата си.

Глюкъ отишелъ въ затвора и далъ всичкитѣ си пари на Шварца, който билъ пуснатъ на свобода.

Веселъ и доволенъ, Шварцъ решилъ да иде веднага да търси златото, макаръ че Глюкъ го молилъ да иде по-напредъ да узнае за участието на Ханса.

Шварцъ чулъ, че Хансъ открадналъ вода отъ Сребърния изворъ. Той помислилъ, че такава постъпка може да се покаже лоша на царя на Златната рѣка. Затова решилъ да постъпи иначе. Той подкупилъ единъ отъ стражитѣ на Сребърния изворъ и получилъ малко вода.

На другия день той станалъ преди изгрѣвъ-слънце, турилъ въ кошницата хлѣбъ и вино, налялъ въ едно шише водата отъ Сребърния изворъ и тръгналъ къмъ планината.

Шварцъ достигналъ ледника и го преминалъ съ много голѣми усилия. При преминаването хврлилъ кошницата си.

Червеникава мъгла закрила небето и долините изглеждали мрачни. Шварцъ се изкачвалъ вече по голата скалиста пжтека. Той сжщо тѣй, както и Хансъ, почувствувалъ силна жажда и поднесълъ шишето къмъ устата си, за да се напие. Но тукъ видѣлъ легналото до скалата дете, което го викало и искало вода.

— Вода ли! Че тя само на мене нѣма да стигне,— казалъ той и си отминалъ.

Но въ тази минута му се сторило, че черни облаци долетѣли отъ западъ. Следъ единъ часъ почнала отново да го мжчи жаждата. Тогава забелязалъ на пжтя стареца, който искалъ вода.

— Вода ли ти трѣбва? Но тя и на мене ми е малко, — казалъ той и трѣгналъ нататѣкъ,

И пакъ му се сторило, че кърваво-червени облаци покрили небето.

Миналъ се още единъ часъ. Шварцъ пакъ почувствувалъ жажда. Той поднесълъ шишето къмъ устата си. Но изведнажъ му се сторило, че братъ му Хансъ лежалъ предъ него, прострѣнъ на пжтеката, и съ протегнатата ржка искалъ вода.

— Ха-ха-ха! — засмѣлъ се Шварцъ. — Та тука ли си? Спомни си затворнишката решетка, предъ която ти ми се надсмиваше?! Вода! Какъ не! Да не мислишъ, че за тебе съмъ я донесълъ тука?

И Шварцъ трѣгналъ нататѣкъ. Като миналъ край брата си, видѣлъ, че Хинсъ се усмихналъ съ страшна усмивка. Щомъ направилъ още нѣколко крачки, Шварцъ се обърналъ, но тамъ вече нѣмало никой.

Тогава ужасъ обхваналъ Шварца. Но жаждата за злато надвила страха, и той продължилъ пжтя си. А при това надъ главата му свиснали тъмни облаци. Почнала буря.

Когато Шварцъ се спрѣлъ при извора на Златната рѣка, видѣлъ тъмнитѣ вълни и огнена пѣна. Той хвърлилъ въ водата шишето и въ сжщата минута гърмѣтъ сякашъ се слѣлъ съ рева на потока. Свѣтковицата съ

ослѣпителенъ блѣсъкъ минала предъ очитѣ му. Земята се залюляла подъ него. Шварцъ падналъ въ рѣката и се превърналъ на черъ камъкъ.

V.

Когато Глюкъ се убедилъ, че и Шварцъ нѣма да се върне, той билъ много опечаленъ. Не знаелъ, какво да прави. Трѣбвало да отиде да работи пакъ при златаря за нищожна заплата.

Когато поработилъ така два месеца, Глюкъ решилъ самъ да опита щастието си на Златната рѣка.

— Изглежда, че малкиятъ царъ е много добъръ, — мислѣлъ си той. — Азъ не вѣрвамъ да ме превърне на черъ камъкъ.

Глюкъ отишелъ при стареца Улманъ. Поискалъ му вода отъ Сребърния изворъ. Старецътъ харесалъ малкото момче и веднага изпълнилъ молбата му. Далъ му вода отъ извора. Тогава Глюкъ турилъ въ една кошничка хлѣбъ и шишето съ вода, па тръгналъ къмъ планината.

Ледникътъ уморилъ страшно малкия момъкъ. Той се натѣртвавалъ силно при падането, изгубилъ кошничката съ хлѣба и много се плашелъ отъ страшния шумъ, който идѣлъ изподъ ледоветѣ.

Като миналъ ледника, Глюкъ дълго време почивалъ на тревата. Той почналъ да се качва по скалата тъкмо въ жегата.

Следъ единъ часъ качване, Глюкъ почувствувалъ страшна жажда. Той билъ готовъ вече да се напие съ вода отъ стѣклото. Но изведнажъ видѣлъ да слиза къмъ

него по пжтеката слабъ старецъ, който се подпиралъ съ тояга.

— Сине мой, — казалъ старецътъ, — дай ми водица!

Глюкъ го погледналъ. Като видѣлъ, че старецътъ билъ бледенъ и уморенъ, далъ му вода.

— Само не изпивайте всичката! — помолилъ го той.

Старецътъ изпилъ една трета отъ водата и върналъ шишето, като пожелалъ на момчето щастливъ пжтъ.

Глюкъ вървѣлъ още единъ часъ. Той толкова ожеднѣлъ, че решилъ да пие вода отъ шишето. Поднесълъ го къмъ устатата си. Но тогава видѣлъ детето, което лежало на пжтя и жално молѣло за вода. Той решилъ да потърпи още малко и поднесълъ шишето къмъ устата на детето. То изпило всичката вода, като оставило само нѣколко капки, но затова пѣкъ се усмихнало на Глюка и се завтекло надолу по скалата.

Глюкъ го гледалъ, докато то станало на малка точка. После се обърналъ и тръгналъ нататѣкъ.

Сега Глюкъ вече минавалъ по скали, усѣяни съ разкошни цвѣта и блестящъ зеленъ мъхъ. Тукъ-таме прехвърквали и пурпурни пеперуди. Отъ небето падали такива свѣтли лжчи, че Глюкъ се чувствувалъ напълно щастливъ.

Като повървѣлъ още единъ часъ, Глюкъ почналъ да изпитва непоносима жажда. Погледналъ шишето и забелязалъ, че сж останали само още нѣколко капки. Тогава той видѣлъ легналото на скалата кученце, що умирало отъ жажда.

Глюкъ се спрѣлъ. Той погледналъ кученцето, после Златната рѣка, която текла на петстотинъ крачки отъ

него. Момчето се готвѣло да мине покрай кучето, но жалкиятъ му вой го накаралъ отново да се спре.

— Ако не му помогна сега, — казалъ Глюкъ, — бедното кученце ще умре, докато се върна.

Глюкъ още по-втрвенчено погледналъ кучето. То го гледало съ такъвъ страдаленъ погледъ, че той нѣмалъ сила да устои и казалъ: — По дяволитѣ царьтъ на Златната рѣка съ всичкото му злато!

Като рекълъ тѣзи думи, отворилъ шишето и излѣлъ всичката вода въ устата на кучето.

То скокнало и застанало на заднитѣ си крака. Козината му изчазнала, ушитѣ му почнали да се удължаватъ и да ставатъ златни. Носътъ му почервенѣлъ и очитѣ засвѣткали. Следъ три секунди кучето изчезнало, а предъ Глюка се явилъ стариятъ му познайникъ, царьтъ на Златната рѣка.

— Благодаря ти, — казалъ той. — Но защо не дойде ти прѣвъ, а прати твоитѣ братя—нехранимайковци, които бѣхъ принуденъ да обърна на камъни? Ехъ, че твърди камъни станаха тѣ!

— О, Господи! — извикалъ Глюкъ. — Нима вие наистина сте постъпили тъй жестоко?

— Жестоко! — казало джуджето. — Нима ти мислишь, че мога да допустана безнаказано да вливатъ нечиста вода въ моя изворъ?

— Не е нечиста, господине. И тѣхната вода бѣше отъ Сребърния изворъ.

— Да, — казало джуджето, — но водата въ ржцетѣ на човѣкъ, който отказва да утоли жаждата на умирация, не може да бжде чиста. Само водата отъ из-

вора на милосърдието е всъкога чиста, макаръ и да е била умърсена съ трупове.

Като казало това, джуджето се навело и откъснало една лилия, която расла предъ краката му. На бълнитъ ѝ листчета висѣли три капки роса. Джуджето ги изтърсило въ шишето, което било въ ржката на Глюка, и казало :

— Хвърли това въ ржката и се спусни по противоположната страна на планината въ „Долината на съкровищата!“

При тѣзи думи лицето на джуджето почнало да се вижда смѣтно. Яркитѣ цвѣтове на дрехитѣ му се обърнали въ росна мъгла. То постояло тамъ известно време, като че опасно съ широка небесна джга. После цвѣтоветѣ почнали още повече да бледнѣятъ. То се дигнало като мъгла изъ въздуха и се изгубило въ небесата.

Глюкъ дошелъ до брѣга на Златната рѣка. Вълнитѣ ѝ били чисти като кристалъ и ясни като слънце. Той хвърлилъ въ извора ѝ тритѣ капки роса. Тамъ дете паднали капкитѣ, се образувалъ малъкъ водовъртежъ, въ който водата силно шумѣла.

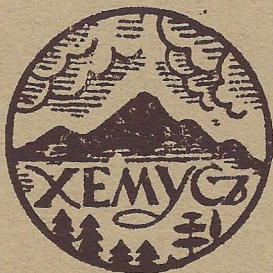
Глюкъ постоялъ известно време разочарованъ. Ржката не само не се превръщала въ злато, но сякашъ водата въ нея намалявала. Ала той послушалъ своя приятель джуджето и почналъ да слиза къмъ „Долината на съкровищата“ по другата страна на планината. По пжтя му се струвало, че чува шумъ отъ вода, подъ земята. Когато предъ него се открила долината, видѣлъ, че една рѣка, прилична на Златната рѣка, се промъквала изъ новитѣ пукнатини на скалитѣ и съ без-

числени потоци се разливала по сухитѣ буци на червения пѣсъкъ.

И на мѣстата, оросени съ тази вода, Глюкъ видѣлъ да се зеленѣе свежа трева. По брѣговетѣ на рѣката изведнажъ се появили млади цвѣтя. Протокали и лози растѣли и хвърляли дълги сѣнки по долината. И ето „Долината на съкровищата“ пакъ се превърнала въ цвѣтяща градина.

Глюкъ се поселилъ въ долината. Голѣмо богатство се трупало въ житницитѣ и кжщата му. Рѣката, споредъ обещанието на джуджето, станала за него наистина Златна рѣка. Но всичко, което получавалъ, Глюкъ го дѣлилъ съ тѣзи, които нѣмали нищо. Всѣки беднякъ можелъ да почука на неговата врата. Всѣки знаелъ, че тука го очаква добъръ приемъ и братска помощъ.

ЦЕНА 8 ЛЕВА

ОДОБРЕНА ОТЪ М. Н. П. СЪ № 19251 ОТЪ 4. IX. 1925 Г.,